1911

La čantia del primiziànt.

Fata da Senjeur Battista per la
mësa nevöla de Senjeur Antòne.

I. Audidma, audidma, n tèl stlupetamënt!
Čalëdma sun plaza, če fóla de žënt.
Da santa Krestina, da Bula i Častől
I tanč da Urtižëi k' î̂e nkûei tló a nòš ből.

II. Xen čëli i kunšidra tan böl kël î̂e fa su,
De tèi bî̂ei triumfpórten n'a-n pa mò udu.
Pò sfranži i spënži i ûel se fè inant.
Per udëi këi da nòza i l Senjeur Primiziant.

III. Xën vëni al mòto, k' i sona adum;
Pu auter k' i vën, i čalëdma če grum!
Če linğa tan lonğa, če tlap de parënč,
Amizi i kumpanjes i pekònč i studënč.

IV. Dant-òra i skulèies kul guan' da san-di;
A pèr ből a linğa škel toka da ži;
L maőster de skola î̂e ënke leprò
Per mëter n pûe vérda k' i ne fèže vèl dandò.

V. Čalë-ima ai šizri, tan ből k' i se vën!
Tan bën k' i saudèies, s' astî̂eli pu xën!
Ma i a pa nče n áukmòn ke sa kumandè
Kun zuch i kun n šnait ke l i fèš pròpi tremè.

VI. Audidma la múžiga! N tèl î̂e n sunè!
Nkûei drami ite i la fèži stlefè!
De tèi muxikòntri nen aud-un mè prëš:
Per auter kël mî̂eni pa bën nče nstëš!

VII. Čalëdma pò xën këi ke pòrta i valóns,
Se stiza i se pròva de trè ti kurdóns,
Ačò k' i nel zère i 'nel pëte no žu,
L fos pa mőfun mpò n pûe da-ulëi-mèl la tò su.

VIII. La šèfres a blank kun gerlandes sul čë,
Tan böla inozëntes ke les ıê da nvidjë.
De bîei pitli anğuli pudës-un i di,
Ke fèš bőla blëita i la filza da ri.

IX. I këles da la gerlanda, če ből furnimënt,
Dut plën de spigëtes, blot òr i aržënt;
Pò zandli i pintes pudëis ve npensè,
I filzes i varëtes, kel ne fos-el mèi asè.

X. Če žeunes tan šodes i šèries ke l ıê,
Ke tën bőla dutes mèdrë al fat i sıê.
Ži via kël va-les tan plan i zebil,
Ke dutes de berièda ne kerpëša n stlòp de fil.

XI. Ma mò plu zebíl, še ulëis kunšidrè,
Sa danz la neviča da ıè i s'astilè.
Ma ıè la neviča a n prőve ıê n leur,
Ke ıèš a na žeuna desegúr n gran uneur.

XII. *X*ën ke udëis l Senjeur Primiziánt,
Mesëis kunšidrè ke l ıê ruvà tan inánt,
Ke l ıê da unerè i ke l ıê da nvidjë
Mò auter plu ke n kòxer i mò auter plu ke n rë.

XIII. *X*ën vën këi da nòža, amizi i parënč,
Duč plëns d'alegrëza, beáč i kuntënč.
Nši vai te dlıêža, na gran prozesión,
I aut la perdika i mësa ku' na vőra devozión.

L ie rıê kumprè bestiàm.

»Da kiž ani ne san plu ulà tò n čë de bestiam da pudei mazè«, diš n di l bekè a si fant; »l fos debužën k' i vadiei keršës sui lëns; i a ulei ğatè n pûe na böla vača da zidlè vèlk, mûesun sautè da Ponzio a Pilato.«

»Ie savës bën ulà ke l fos mò na böla böstia da ğatè«, diš Sepl, l gran fant; »kla rosa d'anda Bèrbla.«

»Këla pòses tu ži a kumprè, še te ûes; plu saurì i trapulői bën žu n'ana al malan ke i marčadè žu vèlk a kële vödla avarona.«

La vödla muta.

I. La îê fata!
A ve la di duta,
Îel da uni mata:
Son vődla muta!
In eurità,
Nen ës minà.

II. No, ne fòve nia tan burta,
I minove ke la fos vënta;
Bënke n pûê stramba i kurta,
Fòvi mpò for valënta.
La ie nši,
Nen è mentì.

III. Ma xën ke nen è ğatà,
Sons da runfles i n pûê foša;
L desdën m' a revinà
Šike na vődla moša.
Ah! mi žënt
Če spavënt!

IV. Son vődla i žmarida,
Da sperè nen îêl plu nia:
Degùn plu ne me marida,
Ma la kolpa nen îê mia.
Mpò drë
Da muië.

V. Îe sè i kl ből Dîê
Tan k' e fat i è pruà;
È segur fat l fat i mîê,
Ma nia nen a žuà.
Da bradlè
A pensè.

VI. Son žita nče a dlîêža,
Ma degùn sant ne m'a žudà;
I nfin, oh per dîêža!
Sant Antòne m'a tralašà.
Uleis de plu?
Ki ës kerdu?

VII. Son žita a gratunè,
I trûê' bai m' a i pità.
Ma de me maridè
N' a mèi degùn nunzià.
Ès pu durmì
Bon saurì.

VIII. A Urtižei èi fat la pròa,
Žita sons suẽnz dlaite;
Ma degun vödl ne me čalòa,
Duč mučòa riẽš dedite.
Če nğanèda,
Nče per strèda.

IX. Ah! mutòns dal kȗer tan dur,
Ne ve binče nia de rîe;
Ma la vendẽtta vẽn segur,
Še n' a perdòn kel bő̈l Dîe.
Ti čavẽi
A vo ẽi!

X. Ma ꭓẽn sè-i če ke fèže:
Îe devẽnte mo na stria;
Pò mutòns ie ve drèže
I ve fruze duč n nia.
La tampőста
A vo rősta.

XI. Sibe vő̈dl oder žeun,
Unjun arà si straufonga.
Ve tóke pu mè l teun,
Kẽsta îe mi minonga.
Taka drẽt
Kẽš maladẽt!

XII. Pò kuntẽnta uei žbingè
Kun truep autres la gernèa,
Kan ke ve veiže vo tumè
Granč i pitli pèa.
Pò n čik i n saut
Bő̈l adaut.

N puek per sòrt.

»Per ki sieisa kšta iẽrba?« damanda n di n senjeur a n seteur; »per vòš patrón?«

»No« diš l auter.

»Pò la siereis per vo nstẽs?«

»No.«

»Pu per ki pa pò?«

»Per la vačes.«

* * *

infiërn. Dal gran spavënt m' éi dešedà. Pò èi palpà dlonğa mè žu, per udei ulà ke son; i è udù ke l spavënt îe mò mažer: ke son maridà.«

* * *

Saveisa kò ke anda Lena fèš per udei še bèra Žan nen a mia no bu masa kan ke l vën tèrt òra d' ustaria? La i fèš mò mëter n fil te na odla.

* * *

N avaròn îe šike n purčöl gras: l utel an mpermò dò si mòrt.

Da ndevinè.

I. Če îel pa ke krëš d' inviërn i mòr d' instà?
L a la ravixa sun som i krëš žuvîer.

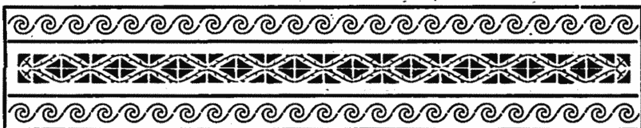
II. Ki ke ne l a nia, ne ûel nia l avei;
ki ke l a, ne ûel nia l piërder;
ki ke l vënč, ne l a nia plu.

III. N l pòrta sun meixa, l mešeida i
i n da a duč, ma deguni nen maia.

IV. Ki îe pa l plu da čorka te dlîeža?
Ki îe pa l plu vődl te dlîeža?

V. Kluna îe pa la masaria plu da totl
te čëxa? i kluna la plu da maladët?

'L vödl mut.

(Dò na copia de W. Moroder).

I. N-ëss' giapà bën cënt per una,
Ma scusà ne m' à mèi deguna;
Mè na bòna è-i zercà,
Ma na tèla n' è-i giapà.
Je lašëss' inánt la tèsta,
Che me tò na tèl rie pèsta,
Che me dà 'n tèl guiërn,
Šiche fosse tel infiërn.

II. Mi mutóns! ëis bën la vèles,
Cri-ve riches o de böles;
Je per mè, je laše stè,
Y inchèghe al maridè.
Sálomon diš: Dut ie aitl,
Auter che s' en böver 'n z̄aitl;
In chëš cont à-l bën res̄ón,
In chëš cont nen ie-l minción.

III. Tan acòrt che chẽs̄ rë fòva,
N' ie-l mèi stat y plu s' en tròva.
La fenáns pur 'l à giapà,
Ëiles 'l à mò ingianà!
Še fin Sálomon n' i mucia:
Ve farà-les a vo na pucia?
Mè fas̄ë-i 'n drẽ mus dur,
Še no ve giap'-les tan segúr.

IV. Fina G̅an dala Rainöles
Ne dà achter ala böles;
Ël ti cigna prẽst de no,
Y stlus̄ mò i uedli prò!

Še dišëis d' en tò de riches,
Ve darà-l de bur gran pliches,
Zarerà i uedli prò,
Cignerà da nuef de no.

V. Les ve fèš tel prim la tlòza,
Ma spitēde dò la ŋòza,
Audirēis tòst 'n böl spas,
Can che les vēn cul gran šadás.
Še ne ti dès böl prēst la brèies,
Audirès-te tòst de biei svèies:
Chēstes aut pu mè a mì,
Tue! 'l chitl te dè-i a tì!

VI. Še tu nen ues, la te minciona;
La dirà: Je son patrona,
Ne me ciaculè debánt,
Je cumande, tu ies fant!
La mobilies ie dutes míes,
Ma la criatures tíes.
Tu ies sëul a davagnë,
Y je sès che ue majë!

VII. La dirà: 'L ie zēn la mòda,
Che 'ŋ ëuta 'ntëur la ròda!
Caro tu! Ès intendù?
'L šadás ès bēn udù!
Še ne te stès böl sot mi zòchi,
Cul šadás arès ti còchi!
Chēl ch' je ue, ès da fè,
Chēl che n' ue, ès da lašè!

VIII. A San Job, diš la scritura,
Ie - la gita ënche dura. —
'N se muessa spaventè,
A pensè al maridè. —
Si rie fēna 'l tramentòva,
'L minaciòva y i dašòva;
Y per dè a 'n sant custúm,
'L à-la trat mò sul chetúm.

IX. Še i sanč nen ie segures,
Can che 'l va drēt ala dures,
Ve ulëise mò 'nfidè,
Mi mutóns da maridè?

Pier' o Paul, metēde vèrda!
Sul chetúm o tela mèrda
Ve trarà-les trame-doi,
O defín te chègadói.

X. Ès assè dinèi y mitli:
Can che t'ès cinc, sies, söt pitli,
Can ch' i vēn-pa dò svajàn:
Tata, mama, je ue pan!
Cò i darès tu assè pulēnta,
Can che t' ès na böla gran stēnta?
O! dirès, puere cutèl!
'L maridè ie 'l mager mèl.

XI. Laše prò che t' ès na rica,
Drēt supèrba che se šica;
La dirà: Dà ca dinèi.
Y te 'n bòt sarà-i finèi.
Ès fiáns, drēt flinches, blòtes,
Damanderà-les tòst la dòtes;
Y mutóns che uel balè —
Tè te laš-i-pa bradlè!

XII. Cri-ve pu tèl böla Bötes,
Arēis tòš sul cē curnötes;
Cri-ve pu de vòs gust,
Ugnuna à si fust.
Chi 'n uel longes, chi 'n uel curtes,
Chi 'n uel fošes, chi 'n uel burtes,
Ma ugnún n - arà assè —
Je per mè les laše stè.
Ëiles me dirà del dut,
Ma je röste vödl mut.

bën, anzi 'nfina che 'l ie mòrt, 'η pò dì, dal blo' gras che 'l fòva deventà.

Can che 'l fòva mòrt, òva 'l vödl 'n vöre ferdrús y s' à 'mpessà, che 'l guardián 'l òva-pa möfun plu segúr castigà y cundanà a deventè y restè mušát tëmp de si vita.

Sta stòria ie metud' òra a pòsta per mustrè, cò che de rie ḡënt per pura malizia y cun blo' baugies pròva, no mè de 'ngianè la bona ḡënt, ma 'nfina-mèi de mëter 'n ridicul la virtù crestianes y la santa religión. Schivë-ve y temë-ve da chëi che reŝona gën di pröves, di capuzíneri, dela múnighes i di cunvënč.

Na viva pra mëisa da nòza dela mëssa nevöla de Segnëur P. Capuziner Piere Damián Verginer da Bula.

(Fata da Segnëur Batista.)

I. Na ciantia metëss-i gën òra
A unëur del Segnëur Premeziánt;
Ne sè pò, ŝe vëgne da-in-òra,
Z̄ën fèŝ-i na pròva d' intánt.

II. Per vo, Segnëur Pater Verginer,
Per vo vèl sta pue' de cianzón,
Z̄ën che sëis deventà capuziner,
Vo, nòš pitl mut da Anción.

III. Ve diŝe mè-drë doi paròles,
Ma drët ala bòna y böl brèt;
Savëis pu ch'è fa pitla scòles,
Y chëles mò massa da frèt.

IV. Audíde z̄ën cie che ve diŝe,
Y cie che è 'ncuei usservà;
Mè-drë che vòš cuer se-la riŝe,
Pò sons 'nce ie cuntentà.

V. Ciauzèi n' ëis-a drë' ala mòda,
Pò ḡëis mò deschëuz 'ncantëur;
Che ŝe ruvessais te vèl bròda?
Pò fosse-l 'n föter bur lëur.

VI. Dela bèrba ne dis̄-i mè nía,
Che bèrbes à-i bēn 'ce tlo'ntëur;
Ugnún uel valëi cula sia,
Y mas̆ima i ḡëuni can che la flëur.

VII. Y 'l guant, che ëis vo, Segnëur Piere,
Nen ie-pa 'n guan' da segnëur;
Je cële 'ntëur-òra y chiere,
Y vëighe, che duč n-à 'n miëur.

VIII. A vöster 'ncuei na tèl fösta,
Pudais bēn 'mpò 'n tò 'n miëur.
Minais-a ch'uníss' la tampösta?
Pu pò fais pu sot-al celëur.

IX. Y tlo sëis pu ënche a sosta,
Y duč à pu 'l guan' da san-dí;
Vòs̄ böl sè-i bēn je cie che 'l costa:
Na prös̄a s̆'che chël da ugne dí.

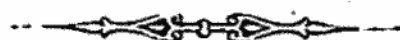
X. Del guant ne 'ndas̄ëise vo nia,
Mè 'n böl padernòster y 'l brevier;
'L röst das̄essaise dut via,
Magari per 'n criegl de pier.

XI. Doi còsses ie vòsta legrëza:
'N gran padernòster y 'l brevier;
Y chësta ie vòsta richëza:
Ma 'mpò sëis plu ric che 'n banchier.

XII. Vo sëis z̄ën segúr dela salvëza,
Y sëis vöramënter cuntënt;
Gudëis ugne vöra belëza
A vöster te 'n tèl böl cunvënt.

XIII. O bon Padre Piere, periëde
Per duč vòs̄ amíč y parënč,
Ch'i ruve 'n dí de-beriëde
A vöster beač y cuntënč.

XIV. Y vo, che sëis tlo a sta nòza,
Gudë-v'la ugnún da crestián!
Drusëde z̄ën duč vòsta bòza:
Na viva a Segnëur Piere Damián!

de san Piere ie-l 35 còrps sanč y na quantità straurdinária d'autra relíquies.

Chi che vēn dunque a Roma y va a san Piere, ne 'l fèše mè per curiosità, ma per devuzión, percie che 'l luec ie vōramenter sant, luec ulá che ch'l bōl Die per interzessión de san Piere à cunzedù y cunzöt mò truepíšima grazies a chi ch' à la bòna vulentà de viver y murì da bon crestián.

Segnëur Antòne da Fussèl.

L' amór del' oma.

(Da Fr. Moroder de Lenert a Urtišëi, dò na ciántia inglëiša.)

I. Cie ie-l che sun cheš mont lieia 'l cuer
'L plu santamēnter, del ric y del puer',
Che bōle al našer cun gaudio nes saluda,
Che dura fin che la mòrt nes spartēš y dut muda?
'L miēur sun cheš mont, che dal ciel nes pò unì dat,
La magra bendešión ch' Idie nes à fat,
'L plu amabil, 'l plu vēira, 'l plu che dura:
'L ie l'amór del'oma y si cura.

II. Tan de mèi bōl dan nòš našer, y pò ce bria
Pra la cuna, dí y nuet ne laše-la dò nia,
Ce lēur a nes cuntentè, ce tēma, ce cura,
Dut supòrt-la cun pazienza zēnza mesura.
La riš cun nēus, y a cuer i va duč nòš mèi,
Y ce festide, ce duel, can che son amalèi.
Mèi n' à-la fat assè y pra nēus sta-la for,
Mèi ne se stancia del'oma 'l gran amór.

III. Y pò che son plu granč y cheršui sú,
Che 'l mont minacia nòsta giuventú,
Ši che la se pròva cun bon 'nsegnamēnč,
Che restonže da lonč dal mèl y biei valēnč.
Tel pericul nòsta miēur custòdia sarà
Ch'la paròles d'amunizión y d'aurità,
Che dut a bònes y tan de cuer rešona
Plēn de tēma l'amór de na bòn' oma.

IV. Y can che cui ani 'ncie per nēus vēn 'l tēmp,
Che se 'ngignón cumpanía y tèl pitla gēnt,
Che tan nes sta a cuer, y ch' i ulón tan bon,
Mè per nòsta familia nēus se festidión,
Ugnún a sè pēnsa y per i siei cialerà,
Del fra, dela sòr, del amíc l'amór passerà;
Ma še duč t'ēss' desminciá y t'ēss' tralašà:
No mèi, mèi l'amór del' oma ne sarà finà.

De cundana òv-i giatà 20 ani per-un, auter che Bovo; chël òva giatà 15 ani, pervia che 'l nen òva fa nia a ḡënt y òva cunfessà ite dut. A. L.

Per la föšta del 1908 a Urtiṡëi.

I. Ve saludón cun duta stima,
Mont de Frèa y Gherdenacia,
Vo de Sëlva y sant' Crestina,
Dut Surèghes cun Puciacia,
Vo Badiòč y Ampezáns,
Mò Fedomes y Fašáns,
Bën unìč duč a un,
Per la föšta del chemún.

II. Vo Ladíns sëis duč 'nviëi
Per sta föšta a ḡudè;
Pitl y grant, tan ëiles ch'ëi,
Da nòš chemún a saludè
Y ringrazië del gran unëur,
Cura y bria, che s'à dat
Nòš Grof amà y bon Segnëur,
Che sëulamënter chëš à fat.

III. La natura dut plu böla:
Dut se-la gëut, bën grant y pitl;
Tan plu tlèr ie mont de Söla;
'Nce l'ava à n'auter chitl.
Dut se-la riš dala legrëza,
Sauta y ciga; china i pëš
Te ruf cun gran svaltëza
Spriza 'ntëur y se devertëš.

IV. N'ulëss' dì nia dela mutáns,
Di mutóns, 'nce del'oma,
Dut deslià, 'nchina i cians
Sauta 'ntëur š'che mač y toma.
'L plu da rì ie mò Sas-plač,
Sas-lonc ne sta plu nia chiet;
Chi crëps sta ca š'che cater mač:
Pudëss' minè che 'l ie 'n suen te liet.

V. Dut sauta adúm a decurè
Cëses, plazes, a fè purtóns
Cun nëif, stanges, y a purtè
Daša, 'nce tèi pitli mutóns.

I vödli ambòlč: Chël da Snetón,
Da Còsta, Murèda y 'l Cadèmia,
'L Pöc, 'l Purger, chël da Janón,
Fač de nëif meríta prèmia.

VI. 'L ie dò-mež-dí, žën prëš la doi,
'L Grof muess' ruè bën ugne mumënt;
Gënt ie-l böl dlonc sun ugne troi,
La muš'ga sauta che'l ie 'n spavënt.
'L ambòlt saluda 'l prim de duč,
Pò chëi de scòla: Segnëur Pluán,
Šizri, dutores, y Segnëur Puč:
A dui ti dà Segnëur Grof la man.

VII. Cun gherlanda spiza sies mutáns,
Fòve-l a reciöver nòš Segnëur,
Ne se diš tan böles, semiòa fiáns
De 'n còser, no d'usèdes al lëur.
Ch'la Milia à dit tan böl y a drët
Chel rim che bèra Franzl à fat;
Je m'è 'namurà, — Die benedët
Gude-me, še no devënt-i mat.

VIII. Val de Gherdëina, mi legrëza,
Data de fertuna très y très;
Dut stupëš per ti belëza,
Tèi biei crëps y monč che t'ès.
Rösta š'che t' ies per for y for,
'N pöpul 'mpulsà de spirt y vivanda,
De cunfidënza a Die y amór
Al lëur; 'l ciel te dará la gherlanda.

Cristl Delago.

La Madòna à da-gnëura gudà.

(Da Segnëur Pluán Anderlan.)

La vödla dlieša da Urtišëi ne fòva zacán ulá che la ie al dí da 'ncuei; la fòva sa sant' Ana, ulá che ie žën la curtina, y fòva 84 pieš longia cula curtina 'ntëur ite, cò che 'η vëiga mò te truep lueš. Dlongia fòva la capöla de sant' Ana, cò che la sta mò al dí da 'ncuei; y che, a chëi tëmps se tlamòva la capöla dai òš. La dlieša iló fòva stata frabichèda l' an 1744, ma i òva fat la murèdes massa dëibles, a maniera che les zessòva; 'l revëut tragòva de gran sfësses cun gran pericul de tumè ite, y la dlieša scumenciòva a se sfënder. Per chël à pò chëi da Urtišëi frabicà la gran